

F.t.l. om opfyldelse af grundlovens § 75

Lovforslag nr. L 52. Fremsat den 29. oktober 1980 af Glistrup (FP), Dohrmann (FP), Glensgård (FP), Halvgaard (FP), Ove Jensen (FP), Askjær Jørgensen (FP), Lawaetz (FP), Knud Lind (FP), Nymann (FP), Poulsgaard (FP) og Voigt (FP)

Forslag

til

Lov om opfyldelse af grundlovens § 75

§ 1. Enhver arbejdsdygtig person med fast bopæl i Danmark i alderen mellem 18 og 67 år, som stiller sin arbejdskraft til rådighed for det offentlige i 8 timer en søgnedag (lørdag undtaget), erhverver ret til dagpenge overensstemmende med nærværende lov.

Stk. 2. Dagpengeretten tilkommer dog ikke arbejdstagere eller arbejdsgivere, der befinder sig i arbejdskamp, bortset fra dem, som er ulovligt lockoutet. Ej heller ikke danske statsborgere, som ikke har dansk arbejdstilladelse.

§ 2. Det offentlige afgør, på hvilke timer af døgnet de nævnte 8 timer skal placeres, og hvad vedkommende skal foretage sig i disse 8 timer.

§ 3. Når den pågældende tilfredsstillende har opfyldt de af det offentlige fastsatte arbejdsvilkår, får han udbetalt 250 kr. Dette beløb pristalsreguleres kvartalsvis, således at dagpengesatsen for et kvartal offentliggøres af socialministeren senest 2 uger før kvartalets begyndelse.

§ 4. Loven administreres af kommunernes socialforvaltninger, der herved fuldt ud er

underlagt socialministerens instruktioner. Dagpengene afholdes af statskassen.

§ 5. Enhver har ret til at drive arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikringsvirksomhed. Dagpengeretten beskæres ikke af andre indtægter, heller ikke af modtagen arbejdsløshedsunderstøttelse fra arbejdsløshedskasse, forsikringsselskab eller anden side.

§ 6. Personer omfattet af denne lov har samme adgang til social bistand som alle andre, for så vidt sådan bistand er påkrævet for at afhjælpe uforskyldt nød for dem og deres husstand.

§ 7. Denne lov træder i kraft 1. oktober 1981.

Stk. 2. Samtidig ophæves lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 373 af 15. august 1980.

Lovens regler om arbejdsgiverbidrag til arbejdsløshedskasserne (§§ 83-85) gælder dog til 28. februar 1983, og de, der har erhvervet ret til efterløn før nærværende lovs optagelse i Lovtidende, bevarer denne ret.

Bemærkninger til lovforslaget

Generelle bemærkninger

Danmarks Riges Grundlovs § 75 foreskriver

»Stk. 1. Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for arbejde på vilkår, der betrykker hans tilværelse.

Stk. 2. Den, der ikke selv kan ernære sig eller sine, og hvis forsørgelse ikke påhviler nogen anden, er berettiget til hjælp af det offentlige, dog mod at underkaste sig de forpligtelser, som loven herom påbyder.«

Folketingsflertal og regeringer har forsynet sig stærkt mod denne grundlovsbestemmelse. Især i perioden siden sommeren 1974, da folketingsflertallet lod storarbejdsløshed udbryde (venstre med følgepartier, fordi de ikke fattede situationens alvor – socialdemokratiet, fordi de mente herigenem at opnå taktiske fordele til at gøre livet besværligt for Hartlingregeringen).

Kravene i grundlovens § 75 opfyldes bedst ved tilvejebringelse af et sundt økonomisk grundklima for arbejdslivet i Danmark, så enhver, der ønsker at sætte noget ind på det, også i løbet af få dage kan skaffe sig et stykke arbejde. Fremskridtspartiet har gang på gang i enkeltheder redegjort for hvordan en alle-i-arbejde-politik helt præcist skal udformes. For eksempel i dagsordensforslag den 31. maj 1976 (se Folketingstidende 1975-76, forhandlingerne sp. 10696), i Fremskridt 1976-10 side 14, 1976-12 side 3 og 1977-3 side 10-11. Det skete også ved den i august 1976 fremlagte syv punkts Z-plan (Fremskridt 1976-15 side 6-7), ved den i beslutningsforslag nr. B 61 af 22. august 1977 om afskaffelse af arbejdsløshed og tilbagebetaling af udlandsgælden (se Folketingstidende 1976-77, 2. samling, forhandlingerne sp. 5902 og 5917 samt tillæg A sp. 5361) indeholdte beskæftigelsesplan, ved »Redningsplanen for Danmark« af september 1979 og ved partiets 1149 ændringsforslag til 1980-finansloven. Den eneste ideelle løsning på arbejdsløshedsproblemet er at lempe de offentlige omkostninger og de offentlige restriktioners tryk på erhvervsvirksomhederne i tilstrækkelig grad til,

at de bliver så konkurrencedygtige, at de alene i kraft heraf kan beskæftige alle, der melder sig på arbejdsmarkedet. Det er blot en mikroskopisk del af verdensmarkedet, der skal erobres, for at vi kan nå det mål.

Så længe folketingsflertallet imidlertid mangler mod og handlekraft til at afskaffe arbejdsløsheden, er det vigtigt at nygennemtænke de fra 1960ernes begrænsede forestillingsverden stammende lovbestemmelser om arbejdsløshedsdagpenge og arbejdsformidling. De seneste års hårde anskuelsesundervisning har nok overbevist næsten alle om, at gældende love er behæftet med meget alvorlige fejl og mangler i deres grundstruktur. Lapperier hist og pist er derfor ikke nok. Vi må søge at hjælpe hinanden for at nå de bedst mulige resultater og glemme eksisterende antipatier for at finde frem til den trivselsmæssigt og samfundsøkonomisk mindst uholdbare helhedsløsning på problemerne. Det kan ikke nytte noget at stille absolutte idealkrav til en nyordning. Kriteriet for stillingtagen er, at nye grundlæggende principper på området må antages at kunne udformes sådan, at der herved skabes et udgangspunkt for, at resultatet kan blive mindre dårligt end det gældende, som stammer fra VKR-flertalsregeringen, og som utvivlsomt var baseret på, at man ikke ville opleve en gentagelse af 1930ernes ulykker. Man overså blot, at nutidens samfund er et helt andet end Stauningtidens.

Nærværende lovforslag udtrykker en mulig nytænkning, baseret på menneskehedens ugamle erfaring: »Arbejde adler«.

Det værste ved arbejdsløsheden – både for den enkelte og for samfundsøkonomien – er lediggangen. Ved at lade folk gå arbejdsløse i måned efter måned nedbrydes de og deres familier. Forringet selvtillid og selvagtelse er ofte følgen af at drive uvirksom omkring og føle sig overflødig. Det udløser ofte alkoholmisbrug og skænderier i hjemmet. Mange arbejdsløse er bitre, sårbare og plåges af skyldfølelse. Til tider kan de være opfarende, til andre sløve. Begge dele er lige slemt. Og det hele skyldes, at de har mistet det holdpunkt i livet at gå på arbejde dagligt. Arbejdsevnen ødelægges ved

lang tids fravær fra arbejdsdagens rutine med dens benyttelse, udvikling og ajourholdelse af faglige kvalifikationer. Også tabet af hverdagens fællesskab med kammeraterne på arbejdspladsen er ofte en alvorlig sag.

Det menneskeligt og samfundøkonomisk mest urimelige i den nuværende ordning er, at loven tvinger de henimod 200.000 arbejdsløshedsdagpengemodtagere til ikke at måtte foretage sig noget. Vejen ud af Danmarks problemer er tværtimod, at der bliver bestilt meget mere til fordel for landet. Derfor er det åbenbart, at samfundet ikke har råd til at undvære disse menneskers arbejdskraft. Krumtappen i ny arbejdsløshedslovgivning må derfor givetvis være, at de, der står til rådighed for arbejdsmarkedet, også udfører nyttigt arbejde. Jo mere, des bedre for os alle sammen.

Ifølge gældende lov sørger skatteyderne for, at der hver måned udbetales op til ca. 7000 kr. til hver og en, som er registreret arbejdsløs.

Mens den, der går på arbejde, må afse ca. en halv snes af dagens bedste timer herpå, har de registreret arbejdsløse dagen til egen rådighed. Blot de ikke udfører egentlig arbejde (eller hvis de alligevel gør det: at det gøres så gedulgt, at det ikke opdages).

Her har vi en vigtig forklaring på, at underskud og stadig stigende gæld er hovedelementer i den hidtil førte politik.

Kun ved at få mere arbejde udført kommer det danske samfund op af sumpen. For den enkelte er lediggangen ødelæggende. Skal arbejdsduelige mennesker have penge, skal de have bestilt noget først.

Det er ikke »slavemarkeds-politik«, men en sund tankegang at kræve, at den ellers arbejdsløse skal bestille noget for at få sine penge. Tværtimod er det en god og sund indstilling, at folk skal arbejde for at få løn.

Samfundet kunne simpelt hen ikke eksistere, hvis nysocialisternes foragt for arbejdet vandt overhånd.

Både for den enkeltes og for landets skyld må vi nødvendigvis have den mentalitetsænding, som nærværende lovforslag udtrykker.

Forslagsstillerne er helt på det rene med, at de bryder hårdt og brutalt med vanetænkning blandt politikere, blandt embedsmænd og i organisationerne. Men disse vanetænkere har haft mere end rigelig tid til at afsløre deres evneløshed over for problemerne. Kendsgernerne har dømt dem i en sådan grad, at tiden nu er inde til at prøve noget helt nyt.

Forslagsstillerne imødeser hundredvis af mere eller mindre kløgtige indvendinger og forbedringsforslag til netop den opbygning, forslagsstillerne er nået frem til. Forslagsstillerne modtager selvsagt gerne ændringsforslag, men ved udformningen heraf må man hele tiden være meget opmærksom på, at man ved at forbedre ud fra én synsvinkel måske gør lovforslaget alt i alt dårligere ud fra andre, for eksempel ved at forvolde mængder af øget gold administration. Og nødigst af alt skulle debatten på dette samfundsvigtige område afspore i den sædvanlige masse af tomme injurier og ufri-villige eller villedede misforståelser. Først når man har sat sig grundigt ind i lovforslaget, kan man med sømmelighed deltage i drøftelsen af det.

Blandt det hermed fremsatte lovforslags fordele er:

Den enkelte skal ikke mere forsumpe i lediggangens psykiske og fysiske forbandelser, men får opbygget et virkelighedsholdbart livsmønster. Dette gælder ikke blot de egentligt arbejdsløse. Også mange andre nages af overflødhedskomplekser, der kan lindres ved, at de i én eller flere dage kommer ud at bestille noget fornuftigt blandt andre mennesker. At få afløb for virketrang er sundt – også selv om der skulle gå mange skår af fagfor-eningsmonopoltyranniet og uddannelsesperfektionsmekrav. De, som nu ofrer en halv snes timer dagligt eller mere på arbejde, skal ikke længere affinde sig med, at deres skatter bruges til, at de arbejdsløse stort set får lige så mange penge udbetalt, som de selv gør, og i tillæg hertil kan anvende deres dag, som de vil. Der skal ikke mere ske nogen forflygtigelse af det sunde princip om, at den arbejdsduelige skal have gjort en arbejdsindsats, før han får sine penge udbetalt. Arbejdskraftreserven – om den så kun eksisterer for en enkelt dag – bliver udnyttet til samfundets tarv.

Vi bliver fri for de absurde karantæneidømmelser, hvor man straffer den arbejdsløse, som har gjort en fornuftig indsats. I det hele undgås også de ømtålelige sager om arbejdsvægring. Problemerne omkring 26 ugers reglen forsvinder (den regel, som muliggør, at nogle efter et halvt års arbejde i årevis kan bidrage til familiens levefod med tusind kroner om ugen fra arbejdsløshedsdagpenge). Endvidere undgås efter lovforslagets vedtagelse problemer i de tilfælde, hvor et firma ikke har brug for sin normale arbejdskraft i en periode, for eksempel omkring jul eller andre helligdage, ved dårligt vejr-lig eller sæsoner eller på ugedage, hvor der er lav aktivitet. De, der går og venter på indkaldelse til værnepligt eller påbegyndelse af en fortsat uddannelse, får et naturligt indtjeningsståsted. Det sam-

me gælder folk på vej fra ét job til et andet og mennesker, der midlertidigt gerne vil stå delvis af ræset, for eksempel for at få bedre tid til sig selv og/eller familie. De nuværende pletvise beskæftigelsesarbejder samles i et fornuftigt styrbart hele. Vi får afskaffet de hårde grænser ved overgang til pension og mellem uddannelsessøgende og arbejdsmarked. Daginstitutionreglerne kan saneres. Alle befolkningsgrupper ligestilles over for det offentlige.

Administrationen forenkles massivt, bl. a. ved at arbejdsdirektorat, landsarbejdsnævn og amtsarbejdsnævn forsvinder. Arbejdsformidlingen effektiviseres og billiggøres. En stor del af statsunderskuddet bliver vi kvit. Dyneløfteri og stikkeri forsvinder. Der bliver udført masser af samfundsnyttigt arbejde, som nu ligger brak.

Dagpengesystemet skal ikke mere belastes med falsk arbejdsløshed (understøttelsesmodtagere, som reelt ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet og meget vil have sig frabedt at blive anvist arbejde, men som i ly af den reelle arbejdsløshed, der opstod i 1974 og 1975, har kunnet hygge sig som dagpengemodtagere vel vidende, at de arbejdsansøgninger – som de ikke selv ønsker – vil falde indenfor de reelt arbejdsløses kreds).

Ved forslagets gennemførelse bringes tvangselementerne over for de arbejdsløse til ophør. Den personlige frihed sættes i højsædet for den enkelte ordentlige medborger.

Selv om folkeretten endnu er så primitivt udviklet på menneskerettighedsområdet, at den mest af alt har karakter af uforpligtende, hul festtalebravalderyk, er det dog ikke helt uden interesse, at den af Danmark tiltrådte FN-menneskerettighedserklæring i artikel 23 udtaler: »Enhver har ret til arbejde, til frit valg af beskæftigelse, til retfærdige og opnåelige arbejdsvilkår og til beskyttelse mod arbejdsløshed.« Det må være rimeligt at overtræde artikel 23 i mindre omfang, end tilfældet har været i denne Anker Jørgensen-regerings tid.

Lovforslag svarende til nærværende fremsattes som L 252 af 31. maj 1978 (Folketingstidende 1977-78, tillæg A sp. 5363) og L 236 af 10. juni 1980 (Folketingstidende 1979-80 (2. saml.), tillæg A sp. 5833). De nåede aldrig frem til 1. behandling. Andre samlede forslag til totalt at afskaffe de miserable forhold på arbejdsløshedsunderstøttelsesområdet foreligger ikke. Det bør derfor blive en folkesag at få gennemført lovforslaget. Udbredelsen deraf fortjener mindst 100 gange den opmærksomhed som den, der for eksempel blev ofret på den socialistforvirrede fattiggørelsesbog »Oprør fra Midten«.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte paragraffer

Til § 1

Inden for hver eneste kommunes grænser forefindes uendelige mængder af arbejde, som trænger til at blive udført. Arbejdsløshedsproblemet går derfor alene ud på, at det ikke økonomisk kan hænge sammen at beskæftige arbejdskraft, når den koster for stor en udgift. Prisen på arbejdskraft må derimod ikke forveksles med den løn, som den arbejdende oppebærer efter kildeskattetræk m. v. Der er himmelvid forskel på prisen på arbejde, set dels fra arbejdstager, dels fra arbejdsgiverside. Arbejdstageren reagerer efter værdien af, hvad han kan købe for beløbet, han reelt får udbetalt. For arbejdstageren er reallønnen således noget helt andet end den bruttopris på arbejdskraft, som arbejdsgiveren må betale, idet arbejdsgiveren minimum har følgende poster: Kroneantallet, den enkelte lønmodtager skal have udbetalt + statsafgiften (= kildeskattebeløbet) + administrationsomkostninger ved at beskæftige lønmodtagere + salgsomkostninger ved at få produktionen solgt + diverse forsikringer + finansiering + en række andre afgifter, for eksempel de såkaldte elevrefusioner og en række såkaldte sociale ydelser og nu det sidste nye, de såkaldte bedriftssundhedsforetagender.

For de arbejdsløses vedkommende er det offentliges udgift til arbejdskraften imidlertid meget nærmere nul. Både under den gældende og den hermed foreslåede lov. Dagpengeydelsen skal nemlig under alle omstændigheder bestrides.

Samfundsmæssigt er det vældig vigtigt ikke at spille det råstof, som de arbejdsløses arbejdskraft repræsenterer. Særlig vigtigt er dette nu, efter at udueligt regerer siden 1960 har bragt Danmark til den økonomiske katastrofes rand. Jo mere arbejde, der bliver udført, des rigere bliver samfundet. Vor gigantiske udlandsgæld kan kun afvikles ved, at der udføres milliarder af timers ekstra arbejde. Hvor meget arbejde der løbende bliver udført, afhænger fuldt og helt af, hvad den enkelte times arbejde koster for den, der skal betale arbejdet.

For den arbejdsløse er forbedret trivsel selvsagt altafgørende. Den ellers truende passivitet forsvinder, når han får en arbejdsdags normale rytme (jfr. nærmere for eksempel Edith E. Ovesens bog »Arbejdsløshedens psykologiske følger« (København 1977) og overlæge Fruensgaard i Berlingske Tiden for 22. januar 1978). Man genindfører den selvrespektskabende socialdemokratiske maksime: »Gør din pligt og kræv din ret« i den nævnte sunde rækkefølge (jfr. lovforslagets § 3, 1. pkt.).

At den arbejdsduelige på tilfredsstillende vis skal have udført et stykke arbejde, før han modtager sine penge, er en indstilling, som i disse år er udsat for en dødsensfarlig risiko for at blive forflygtiget, og som der derfor er et meget stærkt behov for at få genplaceret i dens i gamle dage aldeles selvfølgelige position. At være arbejdsløs må ikke blive en livsstilling.

Under de nuværende forhold har mange arbejdsløse – navnlig efter længere perioder af arbejdsløshed – betydelige psykiske og fysiske problemer med at komme i beskæftigelse igen. Disse problemer vil forsvinde, hvis nærværende forslag vedtages, og vel at mærke på en måde, så man undgår alle de mange ulemper og praktiske vanskeligheder, som klæber til arbejdsminister Svend Aukens jobtilbudsordning for langtidsledige, jfr. nærmere fremskridtspartiets bidrag til betænkning af 19. maj 1978 over lovforslaget, afgivet af folketingets arbejdsmarkedsudvalg. (Tillæg B, sp. 1357 ff).

Hele problemet omkring sort måneskinsarbejde decimeres også, når arbejdsløs og beskæftiget har fælles udgangspunkt, nemlig 8 timers arbejdsdag. Blandt den gældende lovs absurditeter er endvidere, at man straffer den arbejdsløse, hvis det opda­ges, at han har foretaget sig noget nyttigt såsom gratis klaverspil for de syge på et hospital, selvbyggeri, trænerbistand i en idrætsforening, valgkampdeltagelse eller andet. Alle de dermed forbundne urimeligheder, dlyneløfterstikkerier etc. forsvinder ganske med nærværende lovforslags ikrafttræden. Anskuet fra den synsvinkel er nærværende forslag en videreudvikling af de tanker, kristeligt folkeparti har gjort sig om etablering af en samfundstjeneste (beslutningsforslag nr. B 41 af 10. januar 1978, førstebehandlet 18. februar sp. 6256 ff).

Det foreliggende lovforslag sparer derhos en masse administration ved at åbne op for alle, der selv vil stille deres arbejdskraft til rådighed den pågældende dag. Arbejdsløshedskontrollen bortfalder helt, herunder tvangsarbejdsanvisning, karantæneret­gler og mange andre friktioner. Forskelsbe­handlinger over for visse grupper i den danske befolkning forsvinder. Selvstændige, husmødre, studerende osv. bliver stillet over for det offentlige ganske som lønarbejdere (i tråd med de tanker, som centerpartiets daværende formand, Henning Berthelsen, beskrev i 1973 på side 84–85 i bogen »Tør du – Mor Danmark«).

At vi får flere arbejdsløshedsunderstøttelsessik­rede er historisk en fuldbyr­delse af den udvikling, som har stået på gennem de senere årtier, hvor antallet af arbejdsløsheds­kassemedlemmer er vok-

set fra oprindelig stort set blot at være fuldtidsar­bejdssøgende mandlige håndens arbejdere på fabrikker til at blive en syvcifret og stadigt voksende skare, der i de senere år ganske har sprængt grænserne for, hvad man traditionelt forestillede sig som de kredse, arbejdsløshedsunderstøttelseslovene tog sigte på. I 1930 var medlemstallet 288.428, i 1950 623.506, i 1970 806.665, men pr. 1. januar 1980 1.532.348 (heraf 182.081 deltids). Hver gang modtagertallet er vokset, er nye møllest­en lagt om skatteydernes halse. Men den i nærværende lovforslag omhandlede udvidelse vil virke modsat. Da arbejdsydelsen gennemsnitlig vil blive mere værd for samfundet end de i § 3 nævnte 250 kr., vil der reelt opstå overskud for det offentlige på disse konti – og jo større des flere der benytter sig af den moderniserede arbejdsløshedsunderstøttelsesordning. Og de direkte ulykker, som faggrænserne i det nuværende system forvolder, forsvinder også som dug for solen, når nærværende lovforslags enhedssystem træder i kraft. Først ved dets vedtagelse får folketing­et klaret det problem om rimeligt sikkerhedsnet under de selvstændigt næringsdrivende, som tinget har baks­et med i så mange år, men som ved ordningen fra forsommeren 1976 kun fik en utilstrækkelig og for bureaukrati­befængt løsning. Sandsynligvis vil reglerne om Statens Uddannelsesstøtte fuld­stændig – eller i al fald i det store og hele – kunne ophæves, når den nu foreslåede ordning er indarbejdet. Det er under alle omstændigheder, som samfundet udvikler sig, en aldeles uholdbar skanse at forsvare i det lange løb den nuværende opdeling mellem arbejdsløshedsdagpenge, nu ca. 80.000 kr., og uddannelses­støtte på 20–25 pct. heraf. Blandt de nuværende lønmodtagere ophæves i forhold til staten alle dis­krimineringer efter faggrænser og efter, om de står i arbejdsløsheds­kasse eller ej. Også de særlige pro­blemer, der hidtil har været forbundet med ungar­bejdere og langtidsarbejdsløse (26 ugers reglen) forsvinder med den foreslåede enkle ordning. Omvendt vil dagpengesystemet ikke længere blive belastet med de mange, som reelt ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, men som meget gerne vil have sig frabedt at få anvist arbejde, der hindrer dem i at passe hjem, studier, eller hvad der nu optager dem, (jfr. nærmere Fremskridt 1977-15 side 23 (og 17 side 10) og 1978-8 side 7–8 samt den af Landsforeningen Dansk Arbejde i maj 1978 udgivne pjece »Arbejdsløsheden i tal«).

Foretrækker den enkelte at holde ferie eller i øvrigt at springe dage over, kan han frit gøre det, som han selv ønsker. Også i den relation er den foreslåede ordning langt overlegen sammenlignet

med det nuværende tvangsrestriktionssystem over for de arbejdsløse. Det samme vil gælde for mange ældre, der gerne gradvis vil trække sig ud af arbejdslivet før 67 års alderen. Atter her er nærværende lovforslags løsning så langt at foretrække fremfor det stive, diskriminerende efterlønsystem, hvormed den siddende regering har søgt at klare problematikken.

I det hele er det karakteristisk for det foreliggende lovforslag, at det er et forslag, som er baseret på større personlig frihed for den enkelte ordentlige medborger (ikke for nasserne), og at det muliggør afskaffelse af et væld af tvangselementer i den bestående ordning.

Da § 1 alene kræver arbejdsdygtighed, er mange invalidepensionister, enkepensionister og førtidspensionister omfattet af lovforslaget. Dette må naturligvis tages i betragtning ved reformer af disse dele af pensionslovgivningen. Ved overvejelsen af, hvilke aldersklasser der skal omfattes af nyordningen, har det været naturligt at sætte den øvre grænse ved folkepensionsalderen, jfr. herved også folketingets vedtagelse den 23. maj 1980 om, at »ret til dagpenge ophører ved udløbet af den måned, hvori medlemmet fylder 67« (§ 53, stk. 3, i lov om arbejdsformidling- og arbejdsløshedsforsikring m. v.). Unggrænsen har været sværere at trække. På den ene side fører en fuldstændig gennemførelse af lighedsgrundsætningen til blot at kræve, at den unge var udskrevet af folkeskolen. På den anden side har forslagsstillerne ønsket, at der efter dette tidspunkt var en vis periode, hvori den unge er særlig motiveret til at finde sig en læreplads og ikke blot forfalder til det for mange unge særlig fristende, som ligger i blot nogle dage om måneden at benytte sig af den her foreslåede ordning og derigennem opnå de nødvendige penge til livets opretholdelse for derefter at drive og sløse tiden bort. De senere års udvikling, hvorefter den almindelige alder for skoleophøret forhøjes mere og mere, vil sikkert inden for en overskuelig fremtid medføre, at 18 års ungarbejdergrænsen på arbejdsmarkedet også bliver forhøjet. Så længe dette ikke er sket, og så længe folketinget vitterlig opretholder et alvorligt ungdomsarbejdsløshedsproblem, har forslagsstillerne været betænkelige ved at sætte grænsen højere end de 18 år, hvor forældreforsørgelsespligten normalt ophører.

Fremskridtsgruppen har drøftet, om der – bl. a. som følge af statsfinansernes elendige stilling – skulle indføres en selvforsikringsregel. For eksempel 5 karensdage i hver 6 måneders periode. Udvidelsen af systemet fra som nu kun at gælde arbejdsløshedskassemedlemmer (altså stort set LO-

arbejdere) til overensstemmende med grundlovens § 75 at angå alle, giver en vis grund til en sådan stramning af reglerne. Arbejdsløshedsulykken bliver jo i mange tilfælde også først katastrofal, når arbejdsløsheden har stået på i nogen tid, og for de husstande, hvor dette ikke konkret er rigtigt, hjælper det almindelige sociale sikringsnet. Skulle man ikke sætte lovforslagets selvkontrollerende, administrationsbefriede effekt over styr, måtte en karensdagsregel nok udformes sådan, at vedkommende i karensperioden skulle stille sin arbejdskraft til det offentlige rådighed. Dette ville givetvis i gammel-tænkernes propaganda mod at indføre noget nyt blive udnyttet til påstande om, at man vil have de svage i samfundet til at trælle uden løn. Selv om den slags betragtninger stort set ville være udslag af manglende forståelse og/eller ond vilje, har forslagsstillerne dog endt deres overvejelser på dette punkt med i første omgang at ville se tiden an, hvordan nyordningen kommer til at virke, uden at den besværes af en karensdagsregel.

§ 1 stiller forskellige krav, som umiddelbart vil være opfyldt af næsten alle, der melder sig (dansk bopæl, eventuelt dansk indfødsret, fritstående i forhold til visse arbejdskampe, aldersgrænser). Opdages det, at en dagpengesøgende ikke opfylder disse vilkår, bortvises han og kan ikke få betaling for det arbejde, han har udført, før opdagelsen sker. Derimod skal der ikke ske nogen forudgående systematisk kontrol af, om betingelserne er opfyldt. Slipper den pågældende derefter godt fra at få dagpengebeløbet udbetalt, uanset at han ikke opfylder betingelserne herfor, afgøres de juridiske konsekvenser heraf – for eksempel tilbagebetalingspligt og/eller strafansvar – efter dansk rets almindelige regler. Hovedreglen må være, at tilbagebetaling ikke skal ske.

Til § 2

Samfundets finanser kan ikke år efter år bære, at staten skal punge milliardvis af kroner ud til sneesevis af tusinder af mennesker, sådan at de intet må yde til gengæld til fordel for samfundet. I 1980 kommer der nok et betalingsbalanceunderskud på over 17 milliarder kroner. Det betyder, at vi producerer for dette beløb for lidt i forhold til, hvad vi bruger. Det bliver 20. gang i de sidste 21 år, at dansk produktion bliver mindre end dansk forbrug. Og det bliver værre og værre. Ligesom 1979-tallet slog den hidtil værste rekord, vil de 17 milliarder være mere, end vi nogen sinde tidligere har haft i underskud. Af de 17 milliarder udbetales de 15 milliarder i arbejdsløshedsunderstøttelse

(inkl. efterløn m. v.). Disse 15 milliarder bidrager til, at staten skal ud at låne ca. 50 milliarder kroner – eller anderledes udtrykt, at vi vælter over på vore efterkommere ud over at skulle betale deres egne udgifter også at klare tilbagebetaling af den gæld, vi i vor uforstand har stiftet.

Både efter deres størrelse og deres sammenhæng udtrykker disse tal en ubalance, som det er piskende nødvendigt at komme væk fra. Det kan alene ske ved, at der i de kommende års Danmark arbejdes meget mere end hidtil.

Et af midlerne er, at det offentlige i det mindste opnår en arbejdsydelse som modydelse for en del af de mange milliarder, som man giver ud.

Også derfor må skatteyderne kræve arbejde for at udbetale disse understøttelser.

Den enkelte kommune (jfr. § 4) vil hurtigt danne sig et nogenlunde sikkert indtryk af, hvor mange der kan forventes at dukke op hver enkelt dag. Herudfra kan fastsættes mødetider og mødesteder, der bevirker, at det offentlige får arbejdsopgaver udført såsom f. eks. rengøring i offentlige bygninger, arkivering, biblioteksbogpladsætning, pasning af børn (i daginstitutioner); hjemmehjælp, plejehjemsbistand, køkkentjeneste på sygehuse og kaserner, gartnerassistance, strandrensning og andre oprydningsopgaver, opsamling af nedfaldsfrugt, isolering og vedligeholdelse af offentlige bygninger, skovstianlæg, brandbæltepleje, oprensning m. v. af søer, vandhuller og vandløb, anlæg af nye søer, anlæg og vedligeholdelse af parkerings- og sportspladser, landvindingsarbejde, museumsarbejde, kloakering, kystsikring, forureningsbekæmpelse, etablering af genbrugsaktiviteter, fremstilling af gaver til u-landene osv. osv. Mange aktiviteter på energi- og genbrugsområdet er urentable med den højde, lønniveauet har på det danske arbejdsmarked. Derfor bliver opgaverne ikke udført. Ændring heri kan ske med arbejdskraft under den nu foreslåede ordning. Nedfaldstræ i skovene og halm på markerne kan indsamles og indgå som brændsel i varmforsyningen, så der hvert år spares hundredvis af millioner kroner i udenlandsk valuta til indkøb af olie og kul.

Viften af arbejdsmuligheder vil nok med tiden blive bredere og bredere. Dette indebærer også, at den person, som fra tid til anden gør brug af ordningen, vil have gode chancer for at opnå en mere varieret samfundshorison, hvilket jo i sig selv er særdeles udviklende for menneskelivet. Har den dagpengesøgende særlige kvalifikationer, skal der i det omfang, det er praktisk muligt, gøres brug af disse, men dagpengebeløbet skal ikke i den anledning hverken forhøjes eller nedsættes.

Kommunen kan altså sætte en arbejdsløs bogholder til at pleje brandbælter og en uddannet maskinarbejder til kontorarkivering.

Dette vil ikke være sadisme. Tværtimod giver det kun livet mere perspektiv fra tid til anden at komme til at beskæftige sig med andet end sit sædvanlige arbejde. Det er en selvfølge, at ingen skal udkommanderes til arbejdsopgaver eller arbejdsforhold, som hans helbred eller alder ikke kan klare.

Rent faktisk har den hidtidige skatteplyndringspolitik ført til, at der mangler 3000 sygeplejersker og mange flere sygehjælpere. Selv om uuddannede mennesker selvfølgelig langt fra kan erstatte sygeplejersker og sygehjælpere, fortæller disse tal, at der dog trods alt kan lindres noget på den skandaløse nød ved, at arbejdskraft stilles til rådighed på sygehuse, plejehjem osv.

De 3 milliarder kroner eller mere, som ungdomsgarantien i henhold til folketingsbeslutning nr. 83 af 4. juni 1980 vil belaste skatteyderne med, kan reduceres væsentligt, når de unge i de perioder, hvor de ikke har andet arbejde, kan beskæftiges i henhold til nærværende forslags § 2.

Daginstitutioner koster år for år skatteyderne større og større penge. Blandt andet fordi forældre henviser til, at de ikke kan få deres børn passet i den tid, de skal på arbejde. Gennemføres nærværende forslag, kan kommunen beskæftige de dagpengesøgende på tidspunkter, hvor vedkommende har mulighed for børnepasning hjemme. Eller nogle af de dagpengesøgende kan beskæftiges med at passe børn (melder der sig for eksempel 30 forældre med 50 børn, kan 16 af de voksne måske passe alle børnene og de 14 sættes til andet § 2-arbejde).

Skulle den kommunale arbejdsfordeler være stupid og ondsindet eller ukyndig, kan hans afgørelse påklages, og de arbejdsløse kan de følgende dage frit gå på arbejde i en anden kommune.

Normal arbejdstid vil nok begynde omkring kl. 7, men for eksempel i snefaldsperioder vil det måske være naturligt i den enkelte kommune at bestemme, at mænd under 30 år skal møde kl. 4, og hvis der en dag er særlige oprydningsopgaver efter for eksempel en festival, et stort dyrskue el. lign., kan en mødetid som kl. 1.00 måske være den rigtige. Her har vi så oplagt et af de punkter, hvor kystbanesocialister vil fare op og kritisere lovforslaget. Men så ondt er livet altså, at masser af vore medborgere må arbejde på andre tider end til ministerietid mellem kl. 10 og 15. Det gælder folk med arbejde, og det kommer altså, når lovforslaget vedtages, også til at gælde for de arbejdsløse.

Den, der ikke er fremme på mødestedet inden den fastsatte tid, går glip af den pågældende dags dagpenge. Det vil være ret håbløst at begynde arbejdet med forsinkelsestolerancer på for eksempel 5 minutter. Herved flyttes problemet blot til en diskussion om, hvorvidt det er uretfærdigt, at den, som ankommer kl. 7.06, ingen dagpenge skal have.

I øvrigt vil seriøst arbejdsøgende nok være på pletten senest et kvarters tid før kl. 7 for at se, om de ikke kan få kontakt til normalt arbejde til normal løn, for de bestemmer sig til at nøjes med dagpengearbejdet. Kommunen skal sørge for, at der ved mødestederne er opslagstavler, hvor private arbejdsgivere kan ophænge tilbud om ledigt arbejde. Det er vel også sandsynligt, at firmaer med behov for arbejdskraft vil sende værkførere, arbejdsformænd eller andre hen til et eller flere af de kommunale mødesteder, og her bliver da et godt klima for at få etableret nye arbejdsforhold. Højest sandsynligt vil det ofte forekomme, at kommunen (måske efter den dagpengesøgendes anmodning) bestemmer, at de otte timer eller dele deraf skal bruges til, at vedkommende søger arbejde.

I det omfang, der kommer særlig tilstrømning af unge ufaglærte, vil kursus i praktiske færdigheder være en fornuftig benyttelse af tiden.

Kursus i almene fag, for eksempel alsidig orientering i tilknytning til aktuelle begivenheder, vil kunne komme på tale til at opsuge enkelte dages overtillstrømning.

Det vil imidlertid næppe være fornuftigt i § 2-arbejdet at inddrage en egentlig – eventuelt kompetencegivende – uddannelsesvirksomhed. Ordningen er baseret på, at den enkelte når som helst kan springe på og springe af den og tage de mellemdage, der passer ham eller hende.

Der vil derfor opstå uforholdsmæssigt spild, hvis nærværende forslags system skulle bruges i ungdomsuddannelsernes eller omskolingens tjeneste for så vidt angår aktiviteter, som ikke kan afvikles på en afrundet måde inden for en enkelt eller allerhøjest nogle ganske få dage.

Der er intet til hinder for, at kommunen udliciterer den dagpengesøgende til privat virksomhed, men han skal da have adgang til selv at indgå direkte ansættelsesaftale med det pågældende firma. Gør han brug af den ret, er kommunen helt ude af billedet.

I forbindelse med drøftelsen af at skaffe de private virksomheder arbejdskraft ad denne vej må det erindres, at staten – uden at betale herfor – pålægger virksomhederne en lang række merarbejder for eksempel i kraft af lovene om forureningsbekæmpelse, arbejderbeskyttelse og alskens krav

om udførelse af statistikopgaver og masser af andet papirarbejde.

Det vil sikkert forekomme, at private virksomheder spekulerer i at få billig arbejdskraft gennem licitationsaftaler med det offentlige. Da det dag for dag står den enkelte dagpengemodtager aldeles frit for, om han vil melde sig under ordningen eller melde sig i en anden kommune, vil udliciteringsaftalerne nødvendigvis blive så forbeholdsfyldte fra kommunens side, at vidtstrakt spekulation fra privatvirksomhedens side ikke vil være givtig. Kommunen kan jo under ingen omstændigheder forpligte sig i forhold til den enkelte arbejdstager ud over aftalens indgåelsesdag. Kommunerne må selv sagt derudover tilstræbe, at efterspørgsel fra privatfirmaers side fortrinsvis efterkommes fra de virksomheder, der byder kommunen det højeste beløb. Den udlicitering, der herefter finder sted, vil næppe i noget som helst nævneværdigt omfang være samfundsmæssigt uønskværdig, men kan bidrage til en konkurrencestyrkelse, der på længere sigt øger den normale beskæftigelse. Den, som beskæftiger sådan udliciteret arbejdskraft, er naturligvis ikke »arbejdsgiver« i forhold til de forskellige love om sygeløn, arbejdsskadeforsikringspligt, ATP, ferieløn osv.

Udlicitering til lavere sats end dagpengebeløbet vil rejse problemer om kommunens skatteyderfinansierede konkurrenceforvridende infiltration i erhvervslivet. Opståede tvistigheder om disse som om andre spørgsmål afgøres om fornødent – konkret eller generelt – i medfør af § 4 af socialministeren under sædvanligt ansvar over for folketinget.

Det fremhæves, at der alene er tale om pligt for den enkelte til at stille 8 timer til rådighed for det offentlige, men at lovtæksten ikke hindrer, at kommunen i enkelte tilfælde giver en eller flere af de fremmødte fri efter kortere tids forløb. Bortset fra katastrofesituationer vil det nok være rigtigt af kommunen at nøjes med 5 timer, når mindst 2 timer af arbejdet lægges før kl. 6 morgen eller efter kl. 19 om aftenen. Den omstændighed, at kommunen ikke er pligtig til at beskæftige de interesserede, vil for eksempel også kunne få betydning, hvis der på enkelte dage pludselig kommer uventet stor tilstrømning.

Forslagsstillerne har overvejet at indarbejde regler for personer, der søger deltidsbeskæftigelse. For eksempel gående på, at en person kunne meddele, at hun eller han kun ville have kvart-, halv- eller trefjerdedelsdagpengebeløbet mod kun at stille sin arbejdskraft til rådighed i 2, 4 eller 6 timer. Man er imidlertid veget tilbage for på nuvæ-

rende tidspunkt at foreslå en sådan gevækst på nyordningen. Lad os først se, hvilket omfang den får for fuldtidsfolk, og få klaret de praktiske tilrettelæggelsesproblemer for dem.

Det siger sig selv, at det vil være aldeles med urette, når det bliver påstået af kommunister og andre med manglende indblik i samfundsøkonomiske sammenhænge, at lovforslaget går ud på, at de, der nu gør rent på skolerne, arbejder på bibliotekerne osv. bliver arbejdsløse og derfor reelt skal gøre det samme arbejde for mindre løn. Fejltænkningen i så henseende beror på, at de pågældende kredse aldrig har forstået, at arbejde skaber arbejde, og ledighed skaber ledighed – at der med andre ord ikke i Danmark er en bestemt portion arbejde og kun den, der skal udføres. Det er tvungen- de nødvendigt i den nuværende valutasituation, at flest muligt kommer ud i produktivt arbejde i betalingsbalanceerhvervene, se f. eks. Fremskridt 1980-9 side 7 og 1980-3 side 10 f. Danske virksomheder skal fremstille tilstrækkeligt til at standse gældsætningsforblødningen, producere nok til at tilbagebetale, hvad udygtigt styre har påpraktet os af valutaunderskud, og derudover sikre et stort og stigende dansk forbrug.

Efter at vi i 20 år ikke har produceret nok til at dække vort eget forbrug, så vi derfor har tæret på udlandets produktion, må vi nu til at producere mere for at tilbagebetale.

Det offentlige skal lægge beslag på så lidt som muligt af det egentlige arbejdslivs arbejdskraft. Jo billigere det offentlige får sine arbejdsopgaver udført, des mindre skattetryk på produktionslivet, og jo mere priskonkurrencedygtigt bliver det internationalt. I samfundets nuværende udviklingsfase er der i ganske særlig grad brug for, at stabil, dygtig arbejdskraft overføres fra den offentlige til den private sektor. Det skyldes for det første, at de seneste 20 års politik – som nærmere dokumenteret i forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en parlamentarisk kommission i henhold til grundlovens § 51 vedrørende de samfundsøkonomiske virkninger af den offentlige sektors lønføring m. v. (se Folketingstidende 1975-76, forhandlingerne sp. 5551 og 8272 samt tillæg A sp. 3795 og Fremskridt 1976-6 side 12) – i for høj grad har begunstiget offentlig ansættelse og derfor hidført, at der er fremkommet en ubalance til skade for produktionslivet. For det andet beror det på, at en af hovedtruslerne mod Danmark for tiden er valutagældsætningen, hvorfor der er særlig grund til at omrokere på arbejdskraften, så stærkere kræfter sættes ind i betalingsbalanceerhvervene. Selvfølgelig har det valutaforblødende Danmark ikke råd til

at undvære produktionsindsatsen fra de mange registreret arbejdsløse eller hvem som helst ellers, der for én dag eller for en kortere eller længere periode er villig til at give en hånd med for at skabe et rigere og mindre gældstynget Danmark.

Og det arbejde, som skal udføres, skal være fornuftigt. Af hensyn til samfundsøkonomien. Men skam også af hensyn til de arbejdende: For to tusind år siden satte den romerske kejser sine arbejdsløse legionærer til at grave huller i Marsmarken og fylde dem op igen. Men den metode kan Danmark anno 1980 ikke tillade sig.

De egoistinteresseorganisationer, som vil protestere vildt mod lovforslaget, skal have svaret: Det er nu engang ikke jeres sag at afskaffe arbejdsløshed, valutagæld, brandskatning, højrente og andre samfundsønder. Det er folketingets. Og når folketinget har arbejdsopgaven, må folketinget også benytte sig af det nødvendige værktøj til opgavens løsning.

Forhåbentlig vil det hurtigt lykkes at få vedtaget »Redningsplanen for Danmark« (september 1979), så den nuværende arbejdsløshed fjernes. Meget hurtigt vil klientelet for den foreslåede ordning derved få et helt andet præg end de nuværende arbejdsløse. De vil finde deres plads i de mange ledige job i erhvervslivet, og dagpengemodtagerne vil fortrinsvis blive husmødre, studerende m. fl., der i kortere perioder gerne vil have et supplement til at klare dagen og vejen. Dette er en fordel for de pågældende, men skam også for det offentlige, som får udført mange hverv langt billigere end nu. Samfundsøkonomisk sker der så det, at mange af dem, der ellers ville være ansat i stat eller kommune, nu kommer til at arbejde i det private erhvervs- liv, hvis indsats er krumtappen til klaring af de store vanskeligheder, landet er ført ud i af en årelang dårlig politisk ledelse.

I agitationen mod lovforslaget vil det muligt blive anført, at der vil ske en udvidelse af den offentlige sektor. Dette er ikke rigtigt for så vidt angår dem, der ellers ville få arbejdsløshedsdagpenge. De er i virkeligheden også nu ansat i den offentlige sektor, blot med den for samfundet så bekostelige forpligtelse, at de ikke må betille noget. Andre, der gør brug af dagpengeretten, vil ikke øge den offentlige sektor, for så vidt de udliciteres til private virksomheder. Benyttes de til arbejde for det offentlige, beror de samfundsøkonomiske virkninger heraf på, hvorvidt arbejdet tilrettelægges således, at den samfundsmæssige værdi af arbejdsindsatsen kommer til at overstige dagpengebeløbet. I øjeblikket er personalenormeringen hos stat og kommune baseret på, at man skal kunne klare

spidsbelastningsperioder og uger, hvor fraværet til kurser, sygdom, tjenesterejser osv. overstiger det normale. I fremtiden kan disse mål for medarbejdertallet mange steder nedsættes, fordi der vil være en reserve. Og på mange offentlige arbejdspladser deles det mere ukvalificerede idiotarbejde ud over de fastansatte. Det kan nu klares af 250 kronersfolkene, så antallet af fast ansatte også af den grund kan nedsættes.

Til § 3

Fremskridtspartiet lægger i arbejdsløshedssagen – som i pensionslovgivningen – vægt på, at skatteyderfinansierede udbetalinger udgør det samme beløb for alle. Blandt den nuværende ordnings utiltalende træk hører, at den, der i forvejen har været velaflagt, også skal have flere penge, når arbejdsløshed indtræder. Han har jo endda haft bedre mulighed end den lavtlønnede for at inddække eventuelle merbehov ved at tegne frivillig arbejdsløshedsforsikring. Den i 1970 indførte 90 pct.-regel har voldt megen ulighed og megen samfundsmæssig skade ved at gøre det direkte frastødende for den, der – måske midlertidigt – har kunnet sælge sin arbejdskraft til en høj pris, at gå i arbejde til en lavere løn, fordi forholdene har udviklet sig sådan, at den særlig høje tarif nu ikke længere var opnåelig for ham.

Derimod kunne man ud fra sociale betragtninger tænke sig dagpengesatsen graderet efter forsørgerforhold. Man kunne for eksempel sætte en lavere sats for personer i den alder, hvor man normalt ikke er familieforsørger, eller at der blev ydet børnetillæg. Sådanne graderinger vil imidlertid i mangfoldige tilfælde komme til at ramme individuelt uretfærdigt, og de vil avle krav om en række millimeterreguleringer, som vil komplicere systemets administration og almene forståelighed. Derfor må det foretrækkes at sætte en ret lav almindelig sats og så (jfr. § 6) henvise den, der ikke kan klare sig for beløbet til den individuelle sagsbehandling, som den sociale bistandsadministration er indrettet på at klare.

Skal Danmark komme ud af sin folketingskabte krise, er det – som bl. a. påvist side 6-7 i Fremskridt 1976-19 – nødvendigt, at det kan betale sig at få normalt arbejde på det nytteførende private arbejdsmarked. Derfor må der være større afstand end nu mellem, hvad man får ud af sådant arbejde, og hvad man kan opnå af statspenge ved at være arbejdsløs. De nuværende arbejdsløshedsdagpengesatser er så høje, at de sætter skel mellem befolkningsgrupper. De baseres på medlemskab af

arbejdsløhedskasser. Det er på længere sigt helt uholdbart, at skatteyderne betaler 3-4 gange så meget til et arbejdsløst ægtepar som for eksempel til et pensionistægtepar eller til uddannelsessøgende kærestes. Når et arbejdsløst ægtepar i 1980 får eksempelvis 160.000 kr. i understøttelse, fører det til spændinger i forhold til dem, der – som lønmodtager eller selvstændigt erhvervsdrivende – opnår væsentlig mindre indtægt ved at pukke dag ud og dag ind.

Som Ritt Bjerregård udtrykker det:

»Det kan bedre betale sig at være arbejdsløs end studerende, selv på højeste uddannelsesstøtte.

Det kan bedre betale sig at være arbejdsløs end at få folke- eller invalidepension.

Det at melde sig som arbejdsløs giver en ellers hjemmegående husmoder indtægter, der ellers ville ligge uden for hendes rækkevidde.«

Fjernes disse urimeligheder, fordamper folketingets nuværende ulyst til at føre den nødvendige politik for, at sunde arbejdspladser skyder frem i tilstrækkelig mængde.

Når afstanden bedømmes, skal man naturligvis – som altid når der er tale om, hvad der opnås af løn og anden indtægt – hense til de rester, der netto er tilbage efter kildeskattetræk m. v. Det er aldeles fundamentalt, at man i debatten ophører med at sammenblande dette begreb med den lønudgift, der er redegjort for foran i første afsnit af bemærkningerne til lovforslagets § 1. Da VKR-regeringen i 1969-70 gennemførte den nugældende arbejdsløshedsskatteløstøttelseslovs hovedprincipper, var den overhovedet ikke opmærksom på indkomstskatteeffekten. I 1930'erne (hvis erfaringer man ensidigt benyttede) spillede denne skat jo ingen mærkbar rolle for arbejderklassen – hverken til at formindske toppen af indkomsten kraftigt eller til at motivere til måneskinsarbejde med arbejdsløshedsskatteløstøttelsen som skalkeskjalalibi over for nysgerrige og pågående skattevæsener (og momsadministratorer).

Sammenholdt med de lande, vort erhvervsliv har som hovedkonkurrenter, ligger det danske arbejdsløshedsdagpengeniveau meget højt – og afstanden til, hvad man får i posen ved at gå på arbejde, er forholdsvis beskedent i Danmark.

Bruttodagpengebeløbet er steget mere i de sidste år end den gennemsnitlige timeløn. Gennemsnitsarbejdslønnen steg således fra 39.500 kr. i 1970 til 102.600 kr. i 1979, eller med 180 pct. Men procenten var 202 for højeste arbejdsløshedsdagpengesats (fra 25.001 kr. til 76.685 kr.). 1. januar 1980 lå satsen på 39,15 kr. i timen eller 9,2 pct. højere end året før. I 1958 var den gennemsnitlige

arbejdsløshedsunderstøttelse 38 pct. af gennemsnitlig lønarbejderløn. Da VKR-regeringen tiltrådte, var procenten steget til 57. Men i 1971, 2. halvår var den 64,6 pct., i 1975, 1. halvår 70,1 pct. og derefter i de følgende halvår 73,1 pct. og 75,2 pct. Siden da er den faldet til ca. 70 pct.

Den progressive beskatning har yderligere bidraget til at nivellere det reelle vederlag, som er ydet til de folk, der påtager sig det besvær, de omkostninger og den handlefrihedsindskrænkning, som er forbundet med at gå på arbejde.

Arbejdsløshedslovgivningen må indrettes, så den giver de arbejdsløse en kraftig motivation til at komme i beskæftigelse – også selv om det arbejde, de kan få, med hensyn til fag, arbejdssted, aflønning og andre forhold langt fra er så bekvemt som det, de kunne ønske, og det, de tidligere har været vant til.

Den for lille afstand kan ikke formindskes ved forhøjelse af arbejdslønningernes bruttobeløb. Dette ville nemlig gøre erhvervslivet endnu mere konkurrenceudtygt og dermed forøge arbejdsløsheden. Ejheller kan det ske ved massiv nedsættelse af pengeunderstøttelsens størrelse, fordi det vil slå manges levefod i stykker, som det så brutalt skete i 1930'erne.

Tilbage er at opdage, at afstanden ikke blot er den pengebeløbsmæssige difference, men også består i, at den, der går på arbejde, må ofre en halv snes af dagens bedste timer, som den arbejdsløse har til eget brug. Det er den del af forskellen, som lovforslaget først og fremmest sætter ind imod.

Om lovforslaget så har ramt det rette beløb med 250 kr., er det enkeltpunkt, som har voldt størst usikkerhed for forslagsstillerne. Disse vil derfor meget vel kunne forstå, hvis nyt materiale, som kommer frem ved folketingsforhandlingen af lovforslaget, skulle resultere i, at beløbet bliver lavere eller højere. Ved dets fastlæggelse skal selvsagt ikke blot tages hensyn til lønniveauet. Det må også afpasses efter andre socialpolitiske ydelser.

Dagpengebeløbet på 250 kr. er fastsat på grundlag af nuværende indkomstskattetryk og må reguleres, efterhånden som den af fremskridtspartiet foreslåede indkomstskatteafvikling skrider frem.

Endvidere kan det være, at folketinget efter en periode vil regulere beløbet på grundlag af de erfaringer, man indhenter med ordningen, herunder om tilstrømningen til dagpengesats 250 kr. bliver stor eller lille sammenholdt med de arbejdsopgaver, man i praksis med fornuft kan få udført. Med den økonomiske knibe, Danmark er ved at komme ud i, skal der nemlig gerne for samfundet være sund økonomi i differencen mellem de arbejds-

ydelser, der opnås i medfør af § 2, og de skatteyderbetalte dagpengeudgifter.

Det fremhæves, at de 250 kr. udgør, hvad alle uden videre har krav på, men for eksempel den arbejdsløshedsforsikrede får mere, jfr. § 5, 2. pkt., og § 7, stk. 2, 2. pkt. Derfor må der ved afgørelsen af, hvor stort beløbet skal være, anlægges en vurdering med henblik på dem inden for kredsen – jfr. foran under § 1 – som bør have laveste beløb. Så længe folketinget stadig påtvinger titusindvis af medmennesker, at de bliver langtidsarbejdsløse uden egen skyld, vil der selvsagt være tale om, at mangfoldige af disse skal have yderligere beløb fra det offentlige, jfr. lovforslagets § 6. En sammenligning af de 250 kr. med de nugældende dagpengebeløb er derfor ikke sagligt tilbørlig. Tværtimod er det en af hovederfaringerne fra det nugældende system, at man bør være overmåde forsigtig med at skrue det beløb, som man automatisk har lovbestemt krav på, for højt op.

Dertil kommer, at en væsentlig del af dagpengeudsættelsen modsvares af mindsket indkomstskat. Herved skal selvsagt ikke blot henses til forskudstrækket, men også til restskattebetalingen. For arbejdsløshedsdagpenge udbetalt siden 1977 er forskellen på slutskat og foreløbig skat jo blevet forøget, fordi bekendtgørelse nr. 396 af 29. juli 1976 gav den enkelte arbejdsløse adskillige muligheder for at vælge mellem, hvordan skattetrækket skal beregnes. Typisk er nok valgt den for vedkommende i første omgang billigste (standardtræk eller træk efter bi- eller hovedkort (eventuelt frikort)). Med nyordningen går man over til en enhedsordning. Vedtages ikke andet, bliver det sådan, at skattetræk i arbejdsløshedsdagpenge sker efter samme regler for lønbeløb (skattekort afleveres tidligt på 8 timers arbejdsdagen, så nettodagpengebeløbet ligger klar til udbetaling ved arbejdsdagens slutning).

Skattelovgivningsmæssigt kan overvejes, om det administrativt må foretrækkes, at der arbejdes med en enhedsbruttotrækprocent, og om dette tilmed vil føles som en fordel for dagpengemodtagernes flertal og begrænse frikortindehavernes tiltrækning af ordningen. For eksempel kunne procenten være 36, så udbetalingsbeløbet i alle tilfælde blev 160 kr. I så fald må tillige tages stilling til, om denne trækprocent skal være foreløbig, definitiv eller i nogle tilfælde det ene og i andre det andet.

Dagpengebeløbene skal ikke udløse feriepenge, ATP-beløb, tilskud til uddannelsesfond eller andre løntillæg, som man kender det på det almindelige arbejdsmarked.

Under den nuværende daginstitutionsordning er der nok mange mødre, der ellers ville passe deres børn hjemme, som ville foretrække at få dagpenge ifølge lovforslaget. Dette problem må imidlertid klares via en reform på daginstitutionsområdet, der jo under alle omstændigheder trænger hårdt til ændringer.

De 250 kr. er baseret på det lønregulerende pristal for september måned 1981 (offentliggjort oktober 1981). Fra 1. januar 1982 reguleres efter forholdet mellem oktobermånedspristallet 1981 og nævnte septemberpristal, idet dagpengesatsen dog altid skal være et med 10 deleligt beløb (– indføres fast skattetrækprocent, er det nettobeløbet, som må opfylde det vilkår).

Hvis arbejdsmarkedets forhold efter 1. marts 1981 bliver sådan, at der ikke ydes fuld dyrtidsregulering, må tilsvarende begrænsninger – ved lovændring – indføres på dagpengeområdet for at undgå udhuling af afstanden mellem lønindtægt og de dagpengebeløb, der træder i stedet herfor.

Dagpengeudbetalingen kræver, at arbejdet er udført »tilfredsstillende«.

Skal man have sin dagløn udbetalt, skal man også have udført sit arbejde ordentligt. Arbejds-sabotører fortjener ikke dagpenge. Selve denne bestemmelse vil nok – uden stor administration – hjælpe gevaldigt til, at rødder, som kun er ude på at lave ballade, lader være med at melde sig til ordningen.

Under de nu herskende tilstande må vi forvente stadig flere og flere tilfælde af den art, hvor en ansat meddeler værkføreren, at hvis han ikke får en fyreseddel, vil han komme til at tabe en svensk-nøgle ned i en kostbar maskine, som derefter må repareres for hundredtusindvis af kroner med betydelige driftstab til følge. Situationer af den art undgås ganske og aldeles, når nærværende lovforslag er gennemført. Skulle de alligevel optræde, kan værkføreren jo blot imødekomme ønsket om fyreseddel, uden at de uskyldige skatteydere i den anledning bliver påført merbyrder.

Den, som under de 8 timers beskæftigelse unddrager sig en rimelig andel af den samlede arbejdsbyrde, viser sig groft vrangvillig eller bevidst søger at sabotere de andres arbejdsindsats, må bortvises på stedet og fortaber derved retten til dagpengebeløbet. Den stedlige kommunale arbejdsleder må her have en bred skønsmargin.

Selvfølgelig kan der komme til at foreligge enkelttilfælde, hvor den enkelte synes, at han er blevet uretfærdigt behandlet ved at miste sine 250 kr. (÷ skat). Ved helt åbenbare magtmisbrug vil han kunne få medhold i en klage til arbejdslederens

overordnede, men det sædvanlige vil nok være, at han næste gang, han vil gøre brug af ordningen, vil strenge sig meget mere an og/eller stille sig til rådighed for en anden kommune.

Et af modstykkerne til de små ulemper, der bliver tilbage, er, at loven kan udformes helt uden strafbestemmelser og karantæne-regler m. v. Og dette er oplagt en langt større fordel.

Til § 4

I forhold til de arbejdsløse må administrationen selvfølgelig ske lokalt. Under de nuværende forhold er den mindst egnede administrationsenhed kommunernes socialforvaltninger. De kommer jo også ind i helhedsbilledet i § 6-sagerne.

Administrationen bør naturligvis i vidt omfang basere sig på den kendsgerning, at vi alle er forsynede med et personnummer. Når man for eksempel vil udtage bestemte aldersgrupper til bestemte opgaver, kan man jo bare opslå, at inden for bestemte talområder i personnumre møder man på et angivet sted til angiven tid.

Mange virksomheder i den private sektor, der vil have orden i tingene, anvender »stempelure« for at kontrollere, om den enkelte i det hele taget er mødt op. Den kendsgerning, at vi har EDB, personnumre og mange forskellige typer stempelure, indebærer jo, at et kort med et personnummer påført ved indstik i afstemplingsapparatet kan notere til EDB, at den pågældende har været ved kontrolstedet det pågældende klokkeslæt en given dato. Hvis det offentlige den dag så ikke har noget at sætte visse grupper til, kan det ved oplag være meddelt, hvilke personnummergrupper som blot kan gå hjem igen, når de har fået deres penge.

Når man tænker sig, at lovforslaget måske vil medføre genskabelse af de lange køer ved kontrolstederne, er dette helt fejlagtigt. Større kommuner må naturligvis have flere kontrolsteder, forsynet med apparatur for indstempning og EDB-styring af udbetalinger.

Udgifterne må imidlertid afholdes statsligt. Det kan ikke være rigtigt, at borgerne i et område, der rammes af en særlig arbejdsløshed, oven i denne ulykke også skal have specielt forhøjede skatter. Dertil kommer, at man herigennem undgår nidkærhed med, om en arbejdsløs går til sin egen hjemkommunes socialforvaltning eller til en anden kommune. Dette giver ikke blot samfundet mindre goldt administrationsarbejde, men denne smidige løsning indebærer også langt større frihed for den dagpengesøgende – han skal ikke mere udsættes for at blive udkommanderet ved at blive anvist

arbejde langt fra hjemmet. Men han kan også gå på valsen og rejse rundt i landet og, når han trænger til penge, tage dagpengearbejde, hvor han nu er. Er han på ferie ved kysten eller på besøg hos kæresten på Fyn eller til fodboldkamp i Esbjerg, kan han frit tage arbejde dér, selv om han normalt bor i København.

Modstykket hertil er imidlertid, at staten også må påse, at ubegrundet forskelsbehandling ikke opstår mellem kommunerne, for eksempel i retning af prøjseridisciplinovergreb over for de arbejdsløse eller lem-fældighed med ikke at finde beskæftigelse til det store flertal af dem, der melder sig som arbejdsløse, eller indlæggelse af dem som elever på tvivlsomme kurser.

Ved at gøre socialministeren til højeste myndighed sikres også, at det reelt er folketingets flertal, der bestemmer.

Til § 5

Paragraffen giver arbejdsløshedskasserne deres fulde frihed tilbage. De skal på ny være rent private medlemsforeninger og ikke mere på nogen måde være underkastet statsapparatets kontrol. Dette vil på mange måder frembyde fordele, såvel i forholdet til medlemmerne, hvor kasserne genvinder en klar stilling, som for det offentlige, der ikke mere infiltreres af et organ, hvis eksistensgrundlag er at varetage særinteresser. Set på lidt længere sigt er arbejdsløshedskasserne ved at grave deres egne grave: I Auken-samfundet bliver de overflødige blindtarme uden modstandskraft mod at komme til at lide sygekassernes forsmædelige skæbne. Det var da muligvis ganske fornuftigt, da Rigsdagen i 1907 indførte offentlige tilskud til de 34 daværende små arbejdsløshedskasser, som fagforeningerne havde oprettet som private initiativer. Men arbejderne formåen er nu så langt større end dengang, og efter at VKR-regeringen udbyggede ordningen ud i det groteske, kan 1980-lovgiverne ikke længe-re hvile på 1907-palmerne.

Ved § 5 fjernes derhos den for skatteyderne så bekostelige og for arbejdsmarkedet ulykkelige statslige arbejdsformidlingsindretning, der blev skrivebordsudtænkt for en halv snes år siden, men som jo i praksis har vist sig at være en rigtig dårlig idé. Embedsmandsdedede statskontorer og levende arbejdspladser er 2 forskellige verdener. De forenes aldrig til en lykkebringende helhed. Medlemmerne går med mere tryghed til deres egen fagforening, end de færdes på arbejdsformidlingens lino-leumsgulve.

På frivillig basis, hvori statspenge ikke er indblandet, skal enhver kunne sikre sig de løntabsforsikringsbeløb, han ønsker, og få anvist arbejde de steder, han foretrækker. Enhver vil kunne selvforsikre sig til en hvilken som helst takst; den enkelte kan gøre det i forsikringsselskab eller i den organisation, vedkommende foretrækker, uden at grundtaksten på de 250 kr. daglig herved anfægtes eller underkendes.

Rent praktisk vil det nok blive LO-bevægelsen, der bliver drivkraften på disse områder, men monopol skal fagforeningerne ikke have. Kan forsikringsselskaber, vikarbureauer eller andre konkurrenter effektivt, skal de også have lov til det. På den måde opnås de bedst mulige betingelser for arbejdskraften uden spild af unødige samfundsressourcer. I øjeblikket beslaglægger det mægtige administrationsapparat, som omhandles i gældende lovs §§ 1-23 og 98-100 a, adskillig mere arbejdskraft med væsentlig dårligere resultater, end hvad der kan forventes, når disse offentlige stillinger nedlægges.

Til § 6

Den hårdtbelastede forsøger med mange børn og uden mulighed for at skaffe sig billig bolig skal selvsagt have væsentlig mere end 250 kr. udbetalt fra det offentlige i en arbejdsløshedsperiode. Graderet efter trang falder tillæggsbetalingsbeløbet så til 0 kr. for velstillede enlige og adskillige andre. Opgaverne må klares inden for den gældende sociale bistandslovs rammer. Disse må forventes ændret meget efter de erfaringer, som er indvundet, siden den sociale bistandslov trådte i kraft den 1. april 1976, jfr. Fremskridt 1976-14, side 10 (sociale sikringsvagter).

Til § 7, stk. 1

Der skal være god tid efter folketingets vedtagelse af lovforslaget, før nyordningen træder i kraft, så der kan ske grundig forberedelse af detaljerne omkring den praktiske gennemførelse.

Endvidere vil det i indkørfasen for den nye ordning nok være sådan, at der må gøres brug af, at kommunen ikke behøver beskæftige alle. Måske vil en kommune i den første tid foretrække kun at beskæftige folk under en vis alder og lade de ældre gå hjem med det samme med deres penge, og så vil man gradvis forhøje aldersgrænsen. Alt efter de foreliggende arbejdsmuligheder (og vurderingen af, hvorvidt overgangsordninger misbruges) kan der også tænkes andre former for opdelinger i

den enkelte kommune af, hvordan – og hvor hurtigt – man kommer i gang. Eksempelvis vil man måske i flere kommuner finde det sundt og rigtigt først at bruge kræfterne til at få folk i arbejde, som særlig længe har været arbejdsløse, og så trinvis få flere og flere i beskæftigelse med de af nærværende lovforslag omfattede arbejder.

Selv om dette vil lette indarbejdningen af nyordningen, skal der såmænd nok med en så omfattende samfundsreform komme ballade – måske ligefrem kaos – i den første tid i adskillige kommuner. Man skal imidlertid ikke kortsynet og overfladisk i fortvivlelse give op over for begyndervanskeligheder. Når erfaringerne først er indhøstede, skal det nok lykkes at få det hele til at fungere smidigt – også for eksempel på transportsiden og i forhold til fremskaffelse og betryggende opbevaring af redskaber, arbejdstøj osv.

Til § 7, stk. 2

Den gældende lov, der ophæves, fylder en snes gange så meget som den, der nu foreslås. Og mere end 98 pct. af de arbejdsløse fatter ikke størstedelen af snørklerierne i nuværende lovs over 100 paragraffer med vedhængende bekendtgørelser, cirkulærer og afgørelsessamlinger. På disse papir-

tigres bud bortødes hver dag tusindvis af arbejdstimer til kontrol og anden meningsstom beskæftigelse.

Vedtages lovforslaget, bliver det dog – af hensyn til EF's rådsdirektiv af 17. februar 1975 – nødvendigt i 1981 at gennemføre en særskilt varselslov for større afskedigelser i stedet for §§ 23 a–g og 102 a.

Reglen i § 7, stk. 2, 2. pkt., 1. led, skyldes, at spørgsmålet om, hvordan der skal forholdes med de nuværende arbejdsgiverbidrag til arbejdsløshedskasserne, bedst afgøres pr. udløbsdagen for hovedmassen af de kollektive overenskomster.

Om efterlønsmodtagere henvises til bemærkningerne til § 2 i partiets forslag om forbedret og ensartet folkepension L 95 af 15. januar 1980 samt til arbejdsmarkedsudvalgets betænkning af 3. november 1978 og indlæg fra folketingets talerstol i den forbindelse i oktober/november 1978 (sp. 807-810, 834 f, 842 f, 1703-1707, 1745-1747, 1761, 1763 f, 2007-2012, 2023-2026 og 2030-2036).

Det forventes, at vedtagelse af lovforslaget vil medføre nedlæggelse af arbejdsministeriet, jfr. herved også bemærkningerne til fremskridtspartiets ændringsforslag nr. 2065-2067 til finanslovforslaget for 1980.